

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 28. mars 2022 av Høyesterett i avdeling med

justitiarius Toril Marie Øie
dommer Kristin Normann
dommer Ragnhild Noer
dommer Kine Steinsvik
dommer Knut Erik Sæther

HR-2022-653-A, (sak nr. 21-138726SIV-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 30. juni 2021

Staten v/Utlendingsnemnda

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Ingrid Skog Hauge)

mot

A

(advokat Daniel Storrвик – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Noer:**

Sakens bakgrunn og prosesshistorie

- (2) Saken gjelder gyldigheten av Utlendingsnemndas vedtak om utvisning av en utlending fra Norge på grunn av alvorlig kriminalitet. Utlendingen kom til Norge i ung alder, og spørsmålet er om utvisningen er uforholdsmessig.
- (3) A er født i Tsjetsjenia 00.00.1992 og er dermed russisk statsborger. Han kom til Norge i august 2003 da han var om lag 11 ½ år gammel, og har bodd her siden. A har mor, far og søsken i Norge, men har ikke etablert seg med egen familie. Han fikk permanent oppholdstillatelse i 2007.
- (4) I 2016 ble A dømt til fengsel i 7 år for flere grove ran som han begikk som 23-åring, jf. straffeloven §§ 327 og 328.
- (5) Utlendingsdirektoratet (UDI) fattet 24. oktober 2017 vedtak om utvisning av A med varig innreiseforbud til Norge og Schengen-området, jf. utlendingsloven § 68 første ledd bokstav b. A klaget over utvisningen, men Utlendingsnemnda (UNE) opprettholdt avgjørelsen i vedtak 21. mars 2018.
- (6) A reiste sak for domstolene med krav om at UNEs utvisningsvedtak ble kjent ugyldig.
- (7) Ved Oslo tingretts dom 26. november 2019 ble vedtaket satt til side, og staten ved Utlendingsnemnda ble dømt til å betale sakskostnadene. Tingrettens dom har slik domsslutning:
- «1. Utlendingsnemndas vedtak 21. mars 2018 er ugyldig.
 - 2. I sakskostnader betaler Staten v/Utlendingsnemnda 89 825 – åttitusenåttehundreogtjuefem – kroner til A innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.»
- (8) Staten ved Utlendingsnemnda anket til Borgarting lagmannsrett, som i dom 30. juni 2021 forkastet anken under sterk tvil. Staten ble dømt til å betale sakskostnadene. Dommen har slik domsslutning:
- «1. Anken forkastes.
 - 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Staten v/Utlendingsnemnda 97 500 kroner – nittisyv tusenfemhundre – kroner til A innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.»
- (9) Staten ved Utlendingsnemnda har anket til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen knyttet til lagmannsrettens vurdering av forholdsmessigheten av utvisningen.
- (10) Saken står i samme stilling som for de tidligere instanser.

Partenes syn på saken

- (11) Den ankende parten – *staten ved Utlendingsnemnda* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (12) Lagmannsretten har ved forholdsmessighetsvurderingen lagt for liten vekt på alvorligheten av de straffbare handlingene som A er dømt for. At utvisningen bare bygger på én dom, er ikke avgjørende når de straffbare forholdene er så alvorlige som her.
- (13) As alder da han kom til Norge, har stor vekt, men kan likevel ikke være avgjørende. Tilknytningen hans til Norge er ikke spesielt sterk, og hans bånd til hjemlandet er ikke så svake at utvisningen kan anses uforholdsmessig.
- (14) Staten ved Utlendingsnemnda har lagt ned slik påstand:
- «Staten v/Utlendingsnemnda frifinnes.»
- (15) Ankemotparten – A – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (16) Saken er et grensetilfelle, men lagmannsrettens dom er korrekt. Isolert sett dreier det seg om meget alvorlig kriminalitet. Ved vurderingen må det imidlertid tas hensyn til at A bare er dømt én gang. Han har dermed ikke fått den muligheten til å endre adferd som han ville hatt hvis det var flere domfellelser, eller han hadde fått varsel om utvisning tidligere.
- (17) A er godt integrert i Norge gjennom skole, jobb, familie og venner. Han fikk ikke gjennomført skolegang i Tsjetsjenia på grunn av forholdene der og har mindre tilknytning til hjemlandet enn det som er vanlig når man forlater det som 11-åring.
- (18) Vedtaket betyr at han er varig utvist, og at han i praksis ikke vil kunne etablere seg her igjen. Det rammer A svært hardt. Til tross for alvorligheten av forholdene han er dømt for, må det legges avgjørende vekt på at han kom til Norge og har bodd her siden han var 11 ½ år.
- (19) A har lagt ned slik påstand:
- «Anken forkastes.»

Mitt syn på saken

Grunnvilkår for utvisning av utlendinger med permanent oppholdstillatelse

- (20) Utlendingsloven kapittel 8 inneholder vilkårene for å utvise utlendinger fra Norge. Med utlending menes i denne sammenheng «enhver som ikke er norsk statsborger», jf. utlendingsloven § 5 første ledd. Adgangen til utvisning avhenger av hva slags type oppholdstillatelse utlendingen har. Det skal mer til for å utvise en som har permanent oppholdstillatelse, enn en som ikke har oppholdstillatelse eller kun en midlertidig tillatelse.
- (21) Utvisning av personer som har *permanent oppholdstillatelse*, er hjemlet i § 68. Etter alternativet i første ledd bokstav b er det i utgangspunktet et vilkår for utvisning at

utlendingen er dømt eller har sonet dom for et forhold som kan føre til *fengselsstraff i to år eller mer*. Også domfellelse for straffebed med lavere strafferamme kan gi grunnlag for utvisning etter bokstav b, så fremt straffebedene er blant de som er listet opp i § 68.

- (22) Det er videre et vilkår for utvisning etter § 68 bokstav b at domfellelsen eller soningen ikke ligger mer enn ett år tilbake i tid. Dersom personen er norsk statsborger eller er født i Norge og har hatt uavbrutt fast bopel her, kan han ikke utvises, jf. § 69.
- (23) Partene er enige om at *grunnvilkårene for utvisning er oppfylt* for As del. Han er dømt for forhold med høyere strafferamme enn to år, og utvisningsvedtaket er truffet innenfor fristen.

Forholdsmessighetsvurderingen – rettslige utgangspunkter

- (24) Spørsmålet er dermed om utvisningen av A med varig innreiseforbud til Norge og Schengen er uforholdsmessig.
- (25) Det følger av utlendingsloven § 70 at en utlending ikke kan utvises dersom utvisning vil være uforholdsmessig. Første ledd første setning lyder slik:
- «En utlending kan ikke utvises dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene.»
- (26) Det springende punktet i saken her er om utvisningen er uforholdsmessig overfor «utlendingen selv».
- (27) Paragraf 70 tilsvarende reglene om forholdsmessighet i den tidligere utlendingsloven av 1988 § 29 andre ledd og § 30 tredje ledd, jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) side 435. Rettskilder knyttet til disse bestemmelsene er derfor fortsatt relevante.
- (28) To grunnleggende hensyn danner utgangspunktet for forholdsmessighetsvurderingen: det *straffbare forholdets alvor* og *utlendingens tilknytning til Norge*. Sagt på en annen måte, må man veie de samfunnsmessige hensynene mot hensynet til enkeltindividet, jf. Høyesteretts dom HR-2019-2286-A avsnitt 44.
- (29) Forholdsmessighetsvurderingen skal baseres på en bred avveining. Vurderingen inneholder ingen absolutte terskler eller normer. Noen momenter vil imidlertid gjennomgående ha større vekt enn andre. Jeg viser til avsnitt 105 i dommen fra 2019.
- (30) Vurderingen må videre foretas i lys av Grunnloven § 102 og Norges internasjonale forpliktelser. Av særlig betydning er *Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8* om retten til respekt for familie- og privatliv.
- (31) Verken utlendingsloven § 70 eller vedtaket i saken her utfordrer etter mitt syn de skrankene som følger av EMK artikkel 8, og det er heller ikke anført. Høyesterett har også tidligere konkludert med at reglene om forholdsmessighet ved utvisning av straffedømte utlendinger er forenlige med Norges menneskerettslige forpliktelser, jf. HR-2005-374-A avsnitt 37. Nyere praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) gir ikke

grunn til å revurdere dette synet, jf. eksempelvis menneskerettsdomstolens dom av 30. november 2021 i sak 40240/19 *Avci mot Danmark* avsnitt 28-38. I seinere avgjørelser har menneskerettsdomstolen lagt stor vekt på om nasjonale domstoler har foretatt en samvittighetsfull prøving av «the applicant's personal interests against the more general public interest in the case», jf. eksempelvis EMDs storkammerdom av 7. desember 2021 i sak 57467/15 *Savran mot Danmark* avsnitt 188-189.

- (32) Høyesterett kan prøve utvisningsvedtakets forholdsmessighet fullt ut, jf. HR-2019-2286-A avsnitt 37. Prøvingen gjelder gyldigheten av UNEs vedtak og må dermed ta utgangspunkt i forholdene på vedtakstidspunktet, jf. Rt-2012-1985 *lengeværende barn I* avsnitt 98. Høyesterett prøver ikke adgangen til å sende ut utlendingen ut fra forholdene i dag.

Generelt om forholdets alvor

- (33) Det følger av Høyesteretts praksis at der utlendingen er dømt for meget alvorlig kriminalitet, skal det svært mye til før utvisningen blir et uforholdsmessig tiltak, jf. HR-2007-798-A avsnitt 34 og Rt-2000-591 på side 600.
- (34) Hva som ligger i *meget alvorlig kriminalitet* er ikke eksakt angitt. Men under forberedelsen av den tidligere utlendingsloven var det foreslått at utvisning av personer med bosettingstillatelse bare kunne skje for «kriminalitet med en strafferamme på 10 år eller mer». Stortingets justiskomitee karakteriserte dette som «en meget alvorlig forbrytelse», jf. Innst. O. nr. 92 (1987–1988) side 18. Dette indikerer at i alle fall domfellelser for forhold med strafferamme på 10 år eller mer, normalt må anses som meget alvorlig kriminalitet. Jeg føyer til at departementet trakk fram blant annet «gjentatt kriminalitet» og «grov ranskriminalitet» som eksempler på straffbare forhold som må vurderes som «spesielt alvorlig i utvisningssammenheng», jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) punkt 15.6.3 på side 291.
- (35) Generelt gjelder at jo mer alvorlig kriminalitet det er snakk om, desto mer skal til av belastninger for den utviste eller dennes familie før utvisningen er uforholdsmessig, jf. Ot.prp. nr. 51 (2003–2004) punkt 3.1.2.4. Vurderingen må foretas i lys av begrunnelsen for utvisningsreglene. Hensynene er oppsummert slik i Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) punkt 15.6.1:

«... Det er en grunnleggende del av innvandringsreguleringen å kunne holde utenfor landets grenser personer som er uønsket her på grunn av kriminalitet eller visse andre forhold. Det ville videre kunne stride mot den alminnelige rettsfølelse og svekke folks tillit til utlendingspolitikken dersom det ikke var rom for å utvise utlendinger som begår kriminalitet eller som truer grunnleggende nasjonale interesser. Manglende eller svært begrenset utvisningsadgang kunne også gitt press mot et mer restriktivt regelverk for de ulike asyl- og innvandringsgrunnlag. Departementet mener at det kan bidra positivt til samfunnsinkluderingen av det store flertallet lovlidige innvandrere at det finnes utlendingsrettslige reaksjonsmuligheter overfor de relativt få som bryter forutsetningene for opphold i Norge. Adgang til utvisning kan også ha en allmennpreventiv effekt. Trusselen om utvisning kan i seg selv forebygge uorden og kriminalitet.»

- (36) Formålet er altså blant annet å beskytte samfunnet, å opprettholde tilliten til utlendingspolitikken og å forebygge kriminalitet.

(37) En rekke momenter er relevante ved vurderingen av alvorligheten av det straffbare forholdet som utlendingen er funnet skyldig i. Særlig veier strafferammen, idømt straff og formålet med utvisningsreglene tungt, jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) punkt 15.6.3. De sentrale punktene er oppsummert slik i Prop. 40 L (2019–2020) på side 8:

- «- Strafferammen
- Det straffbare forholdets art
- Den faktisk utmålte straffen
- Om det foreligger spesielt skjerpene eller formildende omstendigheter
- Om utlendingen har begått flere straffbare forhold
- Om utlendingen har begått nye straffbare forhold etter at det er gitt forhåndsvarsel om utvisning eller etter at en tidligere utvisningssak er henlagt»

Generelt om tilknytningen til Norge

(38) Forarbeidene til utlendingsloven peker på en rekke momenter som det skal tas hensyn til ved vurderingen av «utlendingens tilknytning til riket», jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) punkt 15.6.3:

- «- utlendingens tilknytning til Norge vurdert i forhold til tilknytningen til hjemlandet, der momenter som botid og slektninger i hhv. Norge og hjemlandet, alder ved ankomst til Norge, grunnlaget for oppholdet i Norge, reiser til hjemlandet og lengden av eventuelle opphold der, språkferdigheter mv. er relevant,
- om utlendingen har familie og eventuelt mindreårige barn i Norge, og hensynet til dem, herunder om utlendingen bor sammen med sin familie, har omsorgsansvar for barn mv. I denne forbindelse vil også utlendingens betydning for eventuelle særkullsbarn av ektefelle/samboer måtte vektlegges.
- hvorvidt familielivet ble etablert før eller etter at utlendingen burde forstått at utvisning kunne være aktuelt,
- muligheten for fortsettelse av familieliv i hjemlandet,
- utlendingens eller familiemedlemmenes helsetilstand og konsekvenser ved utvisning av denne grunn,
- graden av integrering gjennom blant annet utdanning og arbeid.»

(39) Også varigheten av utvisningen er et forhold av betydning.

(40) Som det går fram av sitatet, har *utlendingens alder ved innreise* til Norge betydning. Jeg viser til Høyesteretts dom HR-2009-2152-A avsnitt 39-43 om dette. Jo yngre utlendingen er når han eller hun kommer til landet, jo større vekt vil dette ha ved forholdsmessighetsvurderingen. Ung alder er likevel ikke noe absolutt hinder for utvisning. Etter forarbeidene skal det imidlertid mye til for å utvise personer som kom til Norge før fylte 12 år og som har flere års uavbrutt opphold i landet. Jeg viser til Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) punkt 15.6.4 og merknadene fra flertallet i Kommunal- og forvaltningskomiteen i Innst. O. nr. 42 (2007–2008) under punkt 14.2 om at det normalt vil være uforholdsmessig å utvise personer som kom til riket i ung alder og har flere års uavbrutt opphold her.

- (41) Samtidig er det rom for å legge vekt på hvilken *tilknytning utlendingen har beholdt til hjemlandet*, jf. HR-2009-2152-A avsnitt 43. Det har dessuten betydning om man står overfor typisk *ungdomskriminalitet*. Det norske samfunnet må ta større del av ansvaret for slik kriminalitet når utlendingen vokser opp her i landet, jf. dommen avsnitt 40.
- (42) Rettspraksis fra Høyesterett viser at utvisning kan være forholdsmessig også der utlendingen kom til Norge i ung alder og har hatt uavbrutt fast bosted i landet. Et eksempel er Rt-2005-238. Flertallet i Høyesterett kom her til at det ikke var uforholdsmessig å utvise en utlending som var 12 år og 10 måneder da han kom til Norge, og som på vedtakstidspunktet hadde bodd her i 11 år. Han var domfelt to ganger med en samlet straff på 3 år og 6 måneders fengsel, hvor 2 år og 5 måneder var gjort betinget.

Foreløpig konklusjon

- (43) Oppsummert må det altså foretas en samlet avveining, hvor de sentrale momentene vil være det straffbare forholdets alvor og utlendings tilknytning til landet. I denne vurderingen må det også tas hensyn til varigheten av utvisningen, og om den bare gjelder Norge eller også Schengen-området.

Den konkrete vurderingen

- (44) A er i Oslo tingretts dom av 25. august 2016 dømt for 8 overtredelser av straffelovens bestemmelser om grovt ran. Ranene er fordelt på 5 ransepisoder med til sammen 8 fornærmede og ble foretatt i en periode på 3 måneder i 2015–2016. De fornærmede var prostituerte. Ranene var planlagte, og A var ifølge tingretten hele tiden initiativtaker til ranene. Ved mange av ranene viste han brutal og hensynsløs adferd, kom med drapstrusler og brukte vold. De siste ranene ble begått halvannen måned etter at han ble løslatt fra varetekt for de første ranene. Grunnlaget for post II a i tiltalen – det første ranet – kan tjene til illustrasjon av alvorligheten:

«Søndag 25. oktober 2015 ca. kl. 19.10 i ---gate 0 i Oslo, bevæpnet med to kniver og knokejern, skaffet A og en uidentifisert tsjetsjensk-talende mann seg adgang til leilighet bebodd av B og C idet disse låste seg inn i leiligheten, ved at de på begge holdt en hånd over munnen deres og en kniv mot halsen deres og dyttet dem inn i leiligheten. De uttalte at 'de var ute etter penger', at 'hvis de skrek eller forsøkte å rømme ville de bli drept' e.l. og tvang B til å sitte i dusjen, mens de gjennomførte leiligheten etter verdisaker. De bemektiget seg ca kr 30.000, et pass og en mobiltelefon tilhørende B.»

- (45) Strafferammen for hvert av ranene er 15 års fengsel, jf. straffeloven § 328. I og med at det er flere lovbrudd, er samlet strafferamme 21 år, jf. § 79 bokstav a. A ble dømt til fengsel i 7 år. At straffen ikke ble høyere, skyldes at han under hovedforhandlingen tilsto samtlige forhold. Ranene ble begått da A var 23 år, og det er dermed ikke snakk om ungdomskriminalitet.
- (46) Både antall ran, handlingenes karakter, strafferammen og idømt straff viser at man her står overfor *meget alvorlig kriminalitet*. Som jeg tidligere har vært inne på, er grove ran dessuten en type kriminalitet som ifølge forarbeidene anses som spesielt alvorlig i

utvisningssammenheng. Det skal da svært mye til for å anse utvisningen som uforholdsmessig.

- (47) Lagmannsretten la vekt på at *A kun er dømt én gang*. Han fikk dermed ikke den advarselen om utvisning som han ville ha fått dersom det var flere domfellelser.
- (48) Som det går fram av den generelle gjennomgangen av rettskildene, vil det at utlendingen har blitt dømt flere ganger eller har begått ny kriminalitet etter å ha fått forhåndsvarsel om utvisning, tale for at utvisningen er forholdsmessig. Men det er ikke noe vilkår for utvisning. Praksis fra Høyesterett viser at vedtaket kan være forholdsmessig selv om det bare er begrunnet i én domfellelse, jf. Rt-1996-561, Rt-1996-568 og Rt-1996-1510. Alvorligheten av det straffbare forholdet vil ha stor betydning ved denne vurderingen.
- (49) Det som først og fremst ligger i vektskålen på den andre siden, er at *A kom til Norge i ung alder*, bare 11 ½ år gammel. Han kom fra Tsjetsjenia, som var preget av krig og konflikt, og det er opplyst at han ikke har hatt skolegang der. Da utvisningsvedtaket ble truffet, hadde han bodd i Norge i 13 år – fratrukket tid i varetekt og soning. Det taler med styrke mot utvisning. Også det at utvisningen er varig, og dermed et sterkt inngrep overfor A, må tas med i vurderingen.
- (50) Ut over dette er ikke As tilknytning til Norge sterk. Han har ikke kone, samboer eller barn i Norge. Hans foreldre og 3 søsken bor her, mens en bror bor i Russland. På vedtakstidspunktet hadde A ikke fullført videregående skole, og han hadde heller ikke fast jobb. Han er russisk statsborger og har ikke søkt norsk statsborgerskap.
- (51) As tilknytning *til hjemlandet* er preget av at han har bodd lenge i Norge. Han snakker tsjetsjensk og en del russisk og har vært på besøk i Moskva to ganger. Han har lite slekt i hjemlandet. Tilknytningen hans til hjemlandet er ikke av en slik art at det kan få særlig betydning for forholdsmessighetsvurderingen i en sak som denne.

Konklusjon

- (52) På tross av at utvisningen er et meget sterkt inngrep overfor A, som kom til Norge som barn, har hatt ungdomstiden sin her og blir varig utvist, er de straffbare forholdene han er dømt for så alvorlige at vedtaket om utvisning etter mitt syn ikke kan anses uforholdsmessig.
- (53) Jeg stemmer for slik

D O M :

Staten ved Utlendingsnemnda frifinnes.

- (54) Dommer **Sæther:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (55) Dommer **Steinsvik:** Likeså.
- (56) Dommer **Normann:** Likeså.
- (57) Justitiarius **Øie:** Likeså.
- (58) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Staten ved Utlendingsnemnda frifinnes.